

Batua bakandu

INAKI SEGUROLA

ERABAKIA nuen 'euskarari buruz' egundo ez idaztea: batere onik ez egiten neri hitza betiere gai eta tema gisan mututurik ikusteak. Nerez mudakorra izan ordea, eta haizeak bestera narama.

Hala dio euskaltzaleen bibliak: «Eta Jainkoak erran zuen: izan bedi euskara batua; eta euskara batua eginga izan zen. Eta Jainkoak ikusi zuen euskara batua ona zela». Bilbia horrek esaten ez duena da nola sortu zen euskara batuaren sabel birjinezkoan, Izpiritu Antzua-aren obraz, ume bat baxtarta eta zazpikia, izenez 'euskara bakandua', batua soildu eta larrutua-aren poderioz mundura jaioa.

Gizon hipersumiso bizipozgabeak ('Orereta' folklorismo abertzalearena bezala, 'ohiko' da hipersumisioaren hitz kuttuna, seminarioan, soldaduskan edo Gizakia Helburu-n egondako jendeak maite duena), delako gizon horiek, diot bada, Jainkoa bera baino jainkotiarrago izan nahiz, Legearen idolatrian amildu ziren us-tez-ustekabe, eta lehen lege-beldur izanak lege-gose eta arau-egarri bilakatu ziren. Antzina euskarak menderatzen zituen gizon-emakume haien ondorengoak euskara zeharo menderatza iritsi ziren, legez eta arauz, erabakiz eta gomendioz. Lehenbizi irakatsi zuten ordua nola adierazi, eta gero, ikusiz 'jendeak' obeditzen ziela gaixo hil-hurrenak medikuaren aginduei bezain etsituki, bizimoduaren gainerako alderdi guztiak finkatu zituzten hitzez: eguraldiaz nola mintzatu, kolpe bat hartutakoan zer esan, amodioa nola deklaratu... eta abar luze azken-gabe bat.

Horrela igan zen euskara bakandua bere goien gradora eta bertze orenen gainera; printze eta jaun handiek ere huraxe ikasi nahi, ohar-turik ez zuela parerik txukun eta xuxen mintzatzeko eta, bereziki, literatura garaikidea egiteko edo txostenak erredaktatzeko, hau da, ezer ez esateko.

Txetxeniarrez

TXILLARDEGI

TXETXENIA gora, Txetxenia behera: zer non dira txetxeniarrek?

Bi hitzetan ezin esan, jakina. Baina egun hauetan entzun daitezkeen gehiegikeria batzuk konpontzeko balio dezake honek agian.

Errusia izeneko Errepublikak 16 'Errepublik Autonomo' du bere barruan: Karelia, Kalmukia, Udmurtia, eta abar. Hamasei horietako bat Txetxenia da (Txetxeno-Inguskaia, omen); Kauskaso Mendikate famatuaz Iparaldean. Georgia, alderantziz, Kaukasoaz Hegoaldean dago. Azkeneko Erroldaren arabera, Txetxenia Errepublika Autonomoak 1.156.000 biztanle ditu, Txetxeniarrek 745.620 lagun dira (% 64,5), eta errusiarrek 335.240 (% 29,0).

Hitz batez: petrolioaren eta industrikuntza-aren eskutik gertatu da errusiarren 'inbasioa' (nolazpait esateko); eta fenomeno orain dela mende erdikoa da. Ez zaharragoa.

Txetxeniarrek bi multzo nagusi dira: Txetxeniarrek (% 80) eta Inguxiarrek (% 20). 'Lehengusu propioak' izanik, nork bere dialektoaz hitzeginez ere, elkar ulertzen dute.

Euskaldunekin ahaidetasun urruna izan bide dezaketen Ipar-kaukasiar hauek ergatiboa dute; azentu nagusia ezkerretatik hasi eta lehengo silaban jartzen dute (txekiarrek bezala); eta izenen deklinabidean, 'klaseak' dituzte (euskaraz baino areago). Kontsonante piloa dute (berrogei bat); eta aspiratuak eta glotalizatuak bereziten dituzte.

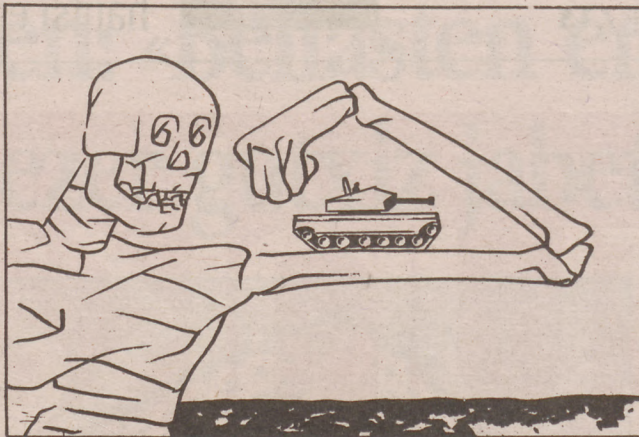
Hego-Kaukasoan, esan beharrik ez, katve-liarrak daude; 'georgiarrak'. Bai hauek eta bai txetxeniarrek, zenbait puntutan antz harrigarriak erakusten dituztelarik. Bideanabar esateko: ez dira indo-europarrak...

Baina beren burua 'mendialdeko gizonak' bataiatu duten Txetxeniarrek, miloitxo bat besterik ez dira; eta errusiarrek 138 miloi 1979an... Gainerakoaz ezer esan beharrik ez dago: ongi ezagutzen du irakurleak...

Ekaitza

Milesker Bayrou!

Bai zinez eskertu behar dugu hezkuntza nazionalako ministroa, 'gure' departamenduko burua eta orain CDS alderdiko lehendakaria: hagin zorrotzak dituen 'otso gazte' hori. Bildots larruaz beztiturik bezala, dena irri eder, dena elhe eder, dena formula eder ezagutzen ginuen Bayrou jauna. Ospe haundiko gizontzat zaukaten aintzek Euskal Herrian, bereziki duela bi urte Iri-sarrin ondarearen egunean egin zuen prediku famatu hortaz geroztik. Abertzaleetan ere batzuk sinetsi zuten. Zentristak modan jarri ziren hemen gaindi. Kantonaletan ere Maule eta Baigorri-

EL ROTO / DIARIO 16

adibidez biziki aipu izan ziren hain zuzen bi kasu horietan, abertzale batzuk Bayrou-ren bizanari laguntzeraino heldu baitziren. Betiko lelo eta pragmatismoaren izenean.

Geroztik Bayrou-k Seaskarekin hitzarmena izenpetu du, Inchauspe aldez euskal departamenduaren arripitzaile: bien arteko zoingehiagoka, faltsukeria-aren zoingehiagoka! Eta berriz ere

abertzale batzu loriaturik! Bayrou gure kulturaren salbatzailea, Inchauspe aldez Garat berri baten antzera, ixtorioa markatu nahian euskal lurraldetasunaren defenditzailea... eta oraino aldi bat gehiago zoritxarrez abertzaleetan batzu esku zartaka... Nola debu posible da hein hortaraino engainatzea abertzaleak. Noiz artio jaun horiek erranarekin, edo alegia eskaintzen daukutenarekin kontent geldituko dira abertzale batzu. Agian, Parisen legebiltzarrean, 3B delakoarekin izan den mazkarrada ikusita gure artean batzueri begiak idekiko dizkie.

Milesker Bayrou! Hor azkenian zure egiazko aurpegia erakutsirik! 'Bayrou dena gezur' zioen EMaren kanpainak uda huntan, Etzen segur gezurra!!

PANPI SAINTE MARIE

ZUZENDARIARI

Lazaro Carreter

F. Lazaro Carreter Real Academia de la Lengua Españolaren Lehendakariak Espainiako Presidenteari bidalitako gutunak bazterrak harrotzea lortu du. Hor espainiera Katalunyan diskriminaturik dagoela dio eta bai hor eta bai teoriak elebidunak diren beste komunitate autonomoetan espainiera babestea eskatzen du. Honen segidan Asociacion Colegial de Escritores de España-ko asanblada orokorrean bertako presidentek dimisioa aurkeztu zuen berak asoziazioa Carreteren jarraitzearekin lerratu nahi zuelako eta asanbladak hortarako ezetza eman zuelako.

Nik nire aldetik gogora ekarri nahi dut Euskaltzaindiak domina bat eskaini ziola ez orain denbora asko Lazaro Carreter jaunari eta 'Estatuko hizkuntza ezberdinen elkarbizitzaren alde' eskaini hain zuzen ere. Honezkerok Euskaltzaindiak Lazaro Carreterri emandako erantzunak legitimitatea galtzen dute. Ez al zen ba nahiko ezaguna lehendik gizon honen jarrera baztertzaila eta chauvinista Estatuko beste hizkuntzekiko? 'Abc-n', egunkarian argitaratzen dituen artikulua irakurtzea besterik ez zegoen. Eta hori nahiko ez balitz bezala, jakina da gizon honen ezinikusia Latinoamerikako bertako hizkuntzekiko.

Ez al zen askoz logikoagoa zorioneko domina hori eskaintzea katalan, galego edo euskararen defentsan azaldu diren akademiko edo idazle bati eta ez mantentzea Carreter jaunaren eskuetan.

XABIER ARRUE
Bilbo

Kultur taldeen eskaria

Denok nabaritu dugu azken bi urteotan kalleko ekintzen (kontzertuak, ikastaroak, irteerak, jaialdiak...) falta ikaragarria. Guk herriari esplikazio bat emateko beharra sentitu dugu, beraz azken bi urte hauetan honako arazo hauek eduki ditugu gure programaketak aurrera eraman ahal izateko:

1993. urtean kultur taldeek, urtero bezala, urtarril edo otsailean aurkeztu zituzten beraien programaketak aurrekontu eta guzti. Gure arrekontuak uztaila arte ez ziren eztabaidatu ere egin. Taldeak enteratu eta funtzionatzen hasi zirenerako iraila zen, gure programaketa, helburu eta asmo guztiak hiru hilabetetara mugatu zizkigutelarik.

1994. urtean, berritua ohi bezala, urtarrila eta otsaila bitartean talde batzuek proposamen eta aurrekontuak aurkeztu zituzten udaletxean. Udalak, arrazoi ezberdinengatik, kultur taldeen diru laguntzak atzeratu egin ditu eta gaur egun oraindik ez dira 1994rako diru laguntzak onartu.

Hau dena eta gure protesta sutuena adierazi ondoren herriarengatik lanean (dohain lanean) jarraitzeko planteamendu arin eta eraginkor bat exijitu nahi diogu Udalari:

- 1.- Urte haserarako (urtarrila) talde guztiek jakin dezatela aurkeztutako programaketen arabera dagozkien diru laguntzak.
- 2.- Diru laguntzak emateko dituzten irizpideak argitzea.
- 3.- Diru laguntzak erabaki eta gobernu batzordera pasa aurretik kultur kontseiluan gaiaz hitzegitea eta talde bakoitzaren eritzia entzutea.

GAIA JARRITA

Araba-Bizkaiko Bertsolari Txapelketa

Bilboko Arriaga beteko da bapo, Bizkaia ta Araba proban direlako. Zortzi bertsolariak prest daude hortako, ahal dala bertso txarrik ez dute botako, denak txapela nahi-ta batentzat beharko.

JON AZPILLAGA

Egunkaria

Batzorde Parekidea: 72564 E / Lege Gordailua: SS 800/90

OJDk IKUSKATUTAKO HEDAPENA

Administrazio Kontseiluko Lehendakaria: MARTIN UGALDE

Kontseilu Editorialeko Zuzendaria: JOAN MARI TORREALDA

Kontseilari Ordezkarria: INAKI URIA

Zuzendaria: MARTXEO OTAMENDI

Zuzendariordea: LUZIEZ ETXEZAHARRETA

Gerentea: FERMIN LAZKANO

Publizitatea: MARI JOSE SARASA

HELBIDEAK

Egoitza nagusia: Gudarien etorbidea, z/g / 20140 Andoain

☎ 30 02 22 / Erredakzio faxa: 30 02 55 / Publizitateko faxa: 30 07 07

Araba: San Antonio, 20-1. ezker. / 01005 Gasteiz / ☎ 23 38 72 / Faxa: 23 38 73

Nafarroa: Iratxe Monastegia, 45-13. esk. / (Irrintzi dorrea) / 31011 Iruñea

☎ 17 80 78/79 / Faxa: 17 80 77

Bizkaia: Zabalburu Enparantza, 2-1. ezker. / 48003 Bilbo

☎ 410 40 46 / Faxa: 410 37 15

Lapurre / Nafarroa Beherea / Zuberoa: Pannecau 14, 1/503 Posta

kutxatila, / 64100 Baiona / ☎ 59 59 35 75 / Faxa: 59 25 75 11